

culțe și instrucțiune publică: Mai întâiu de toate amintesc o împrejurare, care după a mea părere este în anumite privințe de importanță, amintesc adică împrejurarea, că noi când ne pregătim a aduce o lege pentru Kișdedovuri, premergem în astă privință așa-țicând tuturor celorlalte state din Europa, pentru că cu singura excepțiune a Franței, celelalte state europene nu au legi în privința acosta. Ba nici exemplul Franței nu se poate aplica la noi, deoarece în Franța instituțiunea asilurilor de copii, create prin legi stă cu totul pe altă teren, într-o câtă acolo acosta instituțiune (Ecoles maternelles) stă în legătură cu instrucțiunea elementară, pe când la noi în sensul acestui proiect de lege, instrucțiunea elementară este cu totul eschisă și Kișdedovurile se ocupă numai cu îngrijirea copiilor.

După acestea arată ministrul cauzele, care l'au îndemnat la născocirea acestui proiect, și anume: împedecarea mortalității între copii și pregătirea lor pentru instrucțiunea elementară.

„Dér“ — țise mai departe ministrul — „mai am înaintea ochilor un moment mare și de importanță principală și acesta constă în raporturile de limbă maternă ale patriei noastre. (S'auțim! S'auțim!) Așa cred, on. dietă, că stă în interesul fiă-cărui locuitor din țeră, ca s'și însușească limba statului (Viue aprobări generale). Nu vréu prin acosta să știrbesc dreptul celor cu limba maternă nemaghiară, ci vréu numai să le dau un mijloc de a-și însuși și limba maghiară (Viue aprobări generale), din ceea ce mai târziu fără îndolă vor țrege și folos (Aprobări). De aci urmază, că eu într-o acolo m'am străduțit, și proiectul de lege încă într-o acolo țind, ca copii cu limba maternă nemaghiară deia în Kișdedovuri să se introducă în cunșcerea limbii maghiare prin jocuri, petreceri și distracțiuni (Viue aprobări), pentru ca astfel în școlile elementare cu atât mai ușor s'și potă însuși limba statului“.

Din aceste momente principale, urmază — țise mai departe ministrul, — că noi trebuie să obligăm pe toți la cercetarea Kișdedovurilor, pentru că la casă contrar nu putem fi siguri de ajungerea școlului. Excepțiune fac numai familiile, unde copii sunt bine îngrijiti. Vor trebui așadără să se înființeze câtă mai multe Kișdedovuri, ceea ce numai așa se poate, decă în primul loc se încarcă pe comune sarcina de a înființa Kișdedovuri. Au însă drept de a înființa Kișdedovuri și privații, confesiunile, reuniunile. Unde nici acești factori la olaltă nu sunt în stare a asigura înființarea Kișdedovului, acolo este dator statul a veni într'ajutor, contri-

buind el sumele ce nu ajung. Ce privește inspecțiunea Kișdedovurilor, am luat măsurile de lipsă, întregind mai întâiu senatele școlare sau epitropiile cu membri aleși dintre famei, ăr în a doua lină cu controlarea vor fi însărcinați inspectorii de școle. Ce privește însă preparamentele institutiunilor pentru Kișdedovuri, am dorit ca față cu acestea să regulez inspecțiunea statului după analogia legii pentru școlele medii, deoarece dispozițiunile luate în legea privitoare la școlele medii, de când există acosta lege, s'a adeverit că corăspund scopului și sunt binefăcătoare; cu acestea s'au împăcat acum chiar și aceia, care cu ocaziunea aducerii acestor regulamente manifestau o anumită bănuială. De altminterea proiectul, on. dietă, este câtă se poate mai liberal. Fiă-cine are drept de a înființa Kișdedovuri și singur numai interesele statului vor țermuri acestă drept și cred, că aceste interese este datorința noastră de a le apăra pretutindena și în toate împrejurările (Aprobări generale). Nu se poate țrage la îndolă, că progresul extraordinar dovedit pe țeremul instrucțiunii populare este a se atribui legii pentru instrucțiunea populară adusă înainte de asta cu 22 de ani, acestei legi este a se atribui, că starea de astăci nici nu se poate asemăna cu cea din 1868, când s'a creat legea. Asemenea progresu sperăz, eu și dela acestă proiect de lege, pe care recomandă on. diete a-lă primi ca basă a deșabaterii speciale. (Viue aprobări generale.)

Adolf Zay: Nu crede să se afle mulți membri în dietă, care să fiă mai sinceri și mai călduroși amici ai instituțiunii asilurilor de copii, decât el. El reprezintă o parte a țerei, care nu cuventul, ci cu fapte pline de jere a dovedit, câtă de multă soie apreția cauza asilurilor de copii. Orașul și comitatul Brașov s'a îngrijit, ca pe întregu teritoriul orașului și comitatului să-și aibă asilurile sale în măsură și în număr îndestulator. Așadără el n'ar pută, decât să salute cu totă bucuria un proiect de lege, despre care ar pută fi convins, că este potrivit pentru dezvoltarea salutară a instituțiunii asilurilor. Trebuie să declare însă, că este de firmă convingere, cumcă acestă proiect de lege în modul și cu mijlocele, cu ajutorul cărora voiesce să reguleze afacerea asilurilor de copii, nu va pută, decât să periclitaze acosta instituțiune a asilurilor și încă și alte multe însemnate interese culturale în Ungaria. (Contrațiceri.)

Ministrul negă, că asilurile și grădinele de copii intenționate de el ar fi nise intenționi despotice și țice, că e datorința statului să se îngrijască, ca

copii fără tutorat să nu se părădă din lipsa de a fi îngrijiti. Oratorul recunoșce, ba este convins, că statul nu numai, că are drept, dăr e și dator a se îngrijii, ca copiii, care în cercul familiei, în casa lor părintescă nu se împărtășesc de nici o îngrijire, să nu devină periculoși pentru ei înșiși și pentru siguranța publică. Dăr nu acesta este scopul proiectului de lege. Acestă proiectă stabilește o presiune nu numai față cu asilurile, va să țică nu numai din punct de vedere al păzirei integrității corporale, ci și față cu grădinele de copii și stabilește presiune față cu acei părinți, care nu potă să dovedescă, că copiii lor se împărtășesc în permanență de îngrijire suficientă. Acum, unde s'a mai pomenit în lumea civilizată, și mai cu sémă cine dintre omii juriști a mai audit, ca nu acela, care vré să ia pe copii din sinul familiilor, să fiă silit a dovedi, că în adevăr este în drept a face acosta, ci acela să fiă silit a se provoca la dovede în formă de apărare, asupra cărui vré s'și estindă tutoratul și cărui i-se cere să-și dea copilul.

Ministrul țice, că unul dintre motivele de căpeteniă ale proiectului este datorința statului de a se îngrijii de împușinarea mării mortalități între copii. El însă prin ceea ce intenționează aici de sigur nu va ajunge acestă scop, ci tocmai din contră, asilurile cele imbulțite, unde vor fi țescuți câte 80 de copii, vor servi ca totă atatea cuiburi pentru bôlele contagiöse. Acasă mai bine se potă scuti băeții de aceste bôle; acolo însă, unde copiii petrec în număr atât de mare într-o localitate, fără aerisire suficientă, fără condiții suficiente necesare din punct de vedere al sănătății publice, și fără îngrijire suficientă, — acolo bôlele contagiöse îi vor decima în măsură îngrozitoare.

Nu-i servește spre onore nici statului, nici societății, dăr mai ales nu-i servește spre onore guvernului, că în Ungaria nici până în ziua de astăci nu este regulată cestiunea copiilor găsiți. Acosta este o problemă cu multă mai arțetore și guvernul în prima lină ar trebui să se ocupe cu regularea acesteia. Nu s'au luat încă măsuri nici pentru împedecarea concubinatelor. Marț scaderi se află și pe țeremul școlilor populare. Pentru delaturarea acestor scaderi trebuie să lucre guvernul mai întâiu. (Va urma.)

SCRILE ȚILEI.

Parastas. În memoria neuitatului Antoniu Mocsonyi s'a oficiat Lunia trecută, în biserica sf. Nicolae din loc, un parastas solemn, la care a luat parte

un public foarte numeros din toate clasele societății române din loc, fiind de față și unicul nepot al răposatului, tinerul Antoniu Mocsonyi, care studiază la școlele române din loc, împreună cu profesorul său, d-lă P. Ionaș, la a cărora dispunere s'a oficiat parastasul. Corul a fost condus cu multă dibăciă din partea d-lui dirigent și profesor de cantă Nicolau Popoviciu. Cu ocaziunea acosta părintele protopop, Ioan Petrică, ca pontificant, printr'o frumoasă vorbire arată meritele distinsei familii a Mocionștilor pentru poporul român, și în special arată însemnatele merite ale răposatului de piă memoriă Antoniu Mocsonyi mai ales pentru Români bănațeni, din ală cărora sină mulțime de tineri au fost crescuți pe spesele generosului răposat.

Distincțiune. Cetim în „Telegraful Român“ din Sibiu: „Cu ocaziunea anului nou în biserica din cetate serviciul divin s'a celebrat prin Preacuvioșia Sa domnul protosincel archiepiscopescă Nicanor Frateșiu, asistat de parochul din Brașov Bartolomeu Baiulescu, care sub decursul santei liturgii a fostă chirotesit prin Escelența Sa Inaltă Preasăntitul Domn archiepiscop și metropolit al nostru Miron Românul într-o protopresbiter. Actul acosta s'ărbătoresc a făcută viuă impresiune asupra publicului evlavios, și cu deosebire a făcută bună impresiune constatarea arhierului, că e lucru bun și cuvincios, ca cei ce în activitatea lor bisericescă în ună lungă șir de ani s'au distins prin fapte bune, deosebite, să fiă părtași de onorurile, pe care biserica le-a rezervat pentru asemenea fapte distinse.

„In onorea țilei, și deosebit în onorea noului protopresbiter Bartolomeu Baiulescu, Escelența Sa Inaltă Preasăntitul Domn archiepiscop și metropolit Miron Romanul la anul nou a intrunit la mēsa sa ospitală mai mulți asesori consistoriali și inteligenti din loc.

Ne bucurăm de acosta distincțiune în adevăr meritat și adresăm noului și zelosului protopop felicitările noastre cele mai sincere!

De lângă Mociu ni-se scrie: Prin părțile noastre numărarea popoului s'a terminat. Am observat, că poporul nostru arată multă nepăsare față cu totă ce e nou, așa și cu acosta numărare. Nu prea vré să spună adevărul, temându-se de nouă imposit; el țice „pune-mi limba care a vré, că eu vorbesc pe a mea“, apoi cum și-au umplut agenții rubricile, asta e țreba lor, despre controla ce se vorbia că va fi, nici vorbă; cum au vrut agenții,

maure, să credă, că e mahomedan și s'el refuse. Matilda se bucură foarte tare.

Audalia vędndu, că îndeplinirea planului său nu mai întâmpină nici o pedecă, porunci lui Alberto să facă un buchet de flori pentru regina, pentru ca astfel să aibă ocaziune să vorbescă cu Matilda.

Ajungându la palat împreună cu Feliciano, îl prezentă pe acesta regelui, ca pe vărul său Mustafa, care e aplecat să ia pe Matilda de soț. Regelui îi plăc înfașurarea lui Feliciano, îl numi secretar al său, asigurându-l, că decă va pută învinge îndărătnicia Matildei, i-o va da de soț și lă invită tot-de-odată la serbarea, ce avea să se întempe în sera acosta la palatul său.

Amândoi amici se întorseră acasă veseli de isbănda lor. Audalia țise: „Acum trebuie să facem lucrul cel mai de căpeteniă. Alberto trebuie să plece înaintea ta cu o scrisore la Barcelona, ca să ceră ajutor pe ția fugei noastre, când voi ruga pe rege să-și dea voi să împrăști corăbiile, care amenință Algeria. În epistolă trebuie să ceri, ca corăbiile să fiă preparate ca pentr'o luptă,

ca spionii regelui să-și dea de veste despre acosta. Și pentru ca omii D-tale să ne recunoșcă, scrie-le, că corabia pe care ne vom afla va purta pe catarg un steg.“

Feliciano îmbrățișă pe Audalia, lăudându-i înțelepciunea, și când veni vremea ca să mērgă la petrecere, aduse Alberto buchetul și cu toții luară drumul către palat, unde se începuse deja petrecerea. Alberto intră în lăuntru, pentru ca să dea buchetul, țise musicantilor să cante un cântec de joc pentru ca Mustafa să jõe înaintea suveranilor.

Musica rēsună, și Feliciano intră în sală, plecându-se înaintea regelui și reginei, apoi încep să jõe cu buchetul în mână și cântându din gură un cântec arab. Când isprăvi jocul inghenchiă înaintea părechi regale, sărută buchetul și lă dădu Matildei. Ea lă luă țicându:

„Maurule, înocă nu potă să încuviințez ceea ce ceri; s'și fi de ajuns favorul ce ț-lă dau primind florile aceste, ceea ce n'ar trebui să faci, fiindcă sunt o creștină, careia nu-i este

permisă nici a te iubi, nici a permite ca să fiă iubită de tine.“

Regele și regina fură mulțamiți de blăndețea ei; cu atât mai vērtoșă deveniră geloși pe țierii ei, dintre cari unul chiar se plânse înaintea regelui, că a permis să cerceteze Feliciano petrecerea.

Regele rēspunse: „De ce ai să te plângi? Mustafa e nobil și vărul lui Audalia, și nu scii tu, că eu am țis, că numai acela dintre voi va pută să ia pe Matilda de nevastă, care o va pută îndupleca să țrecă la legea mahomedană. Fă acosta, și ea va fi a ta!“

Apoi se sfirși petrecerea, și Feliciano se întorșe acasă împreună cu ceilalți.

În ția următoare se imbarcă Alberto pentru Catalonia, sub cuvânt, că redemptoriștii l'au rescumpărat din sclăvia. Timpul și vērutul l'au favorisat în decursul navigațiunii sale, și astfel corabia sa după puține țile ajunse în portul Barcelona. Cea dintău soire pe care o auț Albert, a fostă mōrtea bētrânului conte și că Blanca s'a cășătorit după Don Felix. Vesel de întâmplările aceste, rugă pe călugărul Redemptor să-lă ducă înaintea contelui în schim-

bul unei rēsplățiri bogate. Acestă lă duse la palat, unde fu îndată recunoscut de toți și fu condus înaintea lui Don Felix.

Don Felix rēmănându singur cu Alberto, îl întrebă pe acesta: „Ce e acosta, Alberto? Unde e fiica mea? Dă-mi socotăla despre ea. Te țiu de trădător, fiindcă ai dispărut.“

„Cetese acosta epistolă“, rēspunse Alberto, după ce gratulă contelui pentru noua sa demnitate, „din acosta vei vedé unde e fiica d-tale și te vei convinge, decă sunt eu ună trădător, ori nu?“

Contele desfăc epistola și cetindu-o se uimi, că Feliciano e prisioner. Alberto i istorisi din fir în pēră totă întâmplarea, lăudându generositatea lui Audalia. După aceea contele se grăbi cu vestea acosta veselă către odaia soției sale și spuse acesteia, că el în persoană va aduce pe fiica lor. Apoi porunci să se pregătescă în grabă șese galere cu proviziunea și munițiunea trebuinciosă și după-ce fură aceste toate gata, plecă pe mare. (Va urma.)

Cursul pieței Brașov

Table with exchange rates for various currencies like Romanian, Hungarian, and German marks.

Cursul la bursa de Viena

Table with stock market rates from Vienna, including gold and silver prices.

Table with various financial rates and prices, including interest rates and commodity prices.

Advertisement for 'DE VÂNDARE' (For Sale) featuring 'OTELUL UNION' and 'PRIMEI BĂNCI TRANSILVANE, Brașov'.

Avisul d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponul mandatului postal...

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și posta ultimă.

Totodată facem cunoscutu tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numeru pentru complectarea colecțiunilor...

Administraț. „Gaz. Trans.”

Nr. 35—1891.

Concursu.

La școala reuniunii grănițaresci din Racovița, comitatul Sibiiului, s'a sistemisat unu nou postu de învățatoru secundaru...

Reflectanții la amintitul postu, au să-și trimită cererile lor, instruate cu toate documentele prescrise de lege...

Comitetul administratoriu de fondiu și școalele de reuniune a foștilor grănițeri din reg. rom. I.

Sibiu, în 20 Ianuarie 1891.

501,2—1

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se potu cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octomvre 1890.

Large railway schedule table with columns for routes (e.g., Budapesta-Predealu, Aradu-Timisora) and train times.